

A KÖRNYEZETI PARADIGMAVÁLTÁS ESÉLYEI AZ ALFÖLDI TANYÁS TÉRSÉGEKBEN

Hoyk Edit - Kovács András Donát

MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete
Alföldi Tudományos Osztály - Kecskemét

MRTT XVI. VÁNDORGYŰLÉS 2018

Neumann János Egyetem, Kecskemét 2018.10.18.

* kovacs@rkk.hu

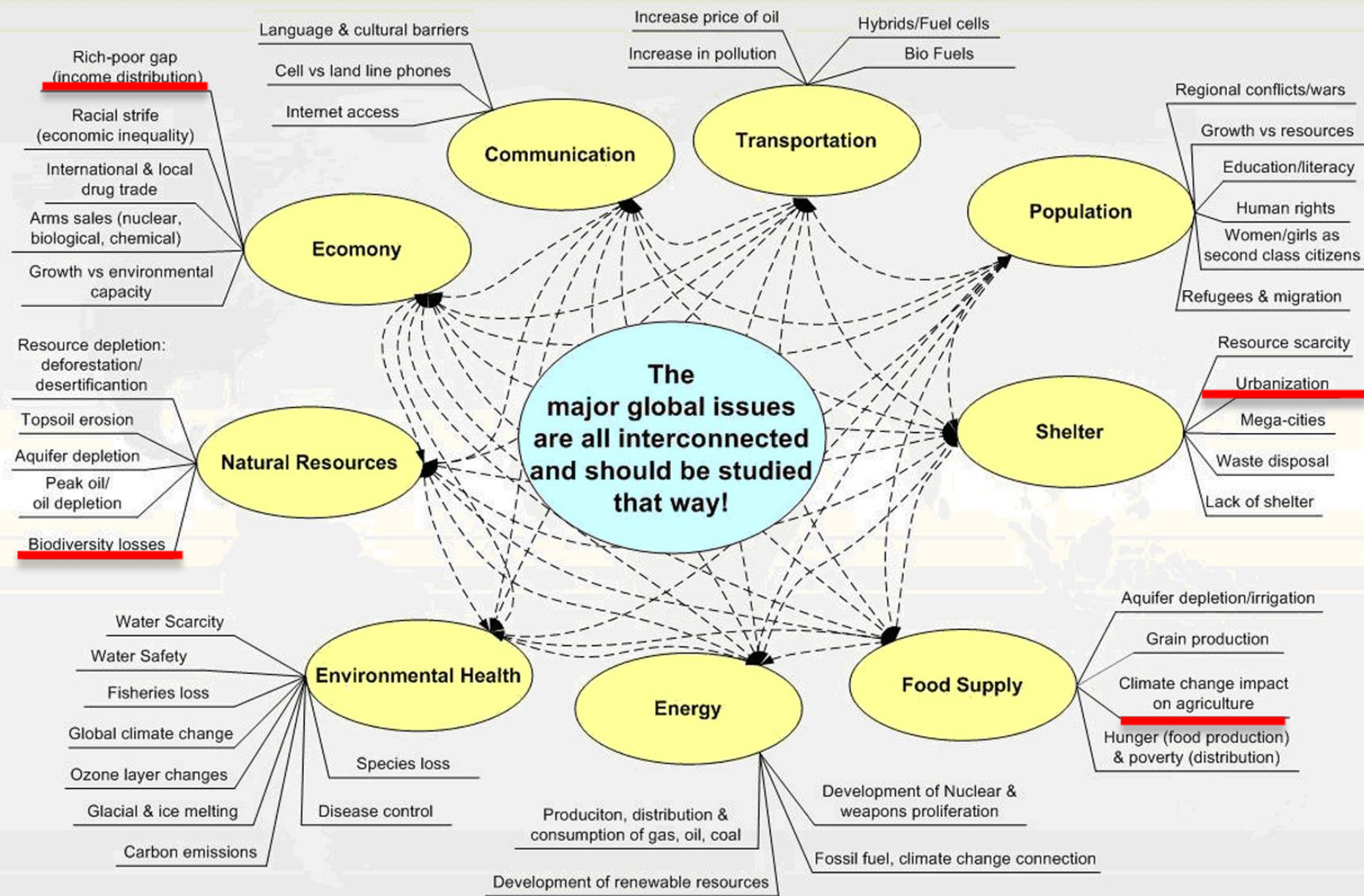
Google video – Föld Napja 2018 – Jane Goodall

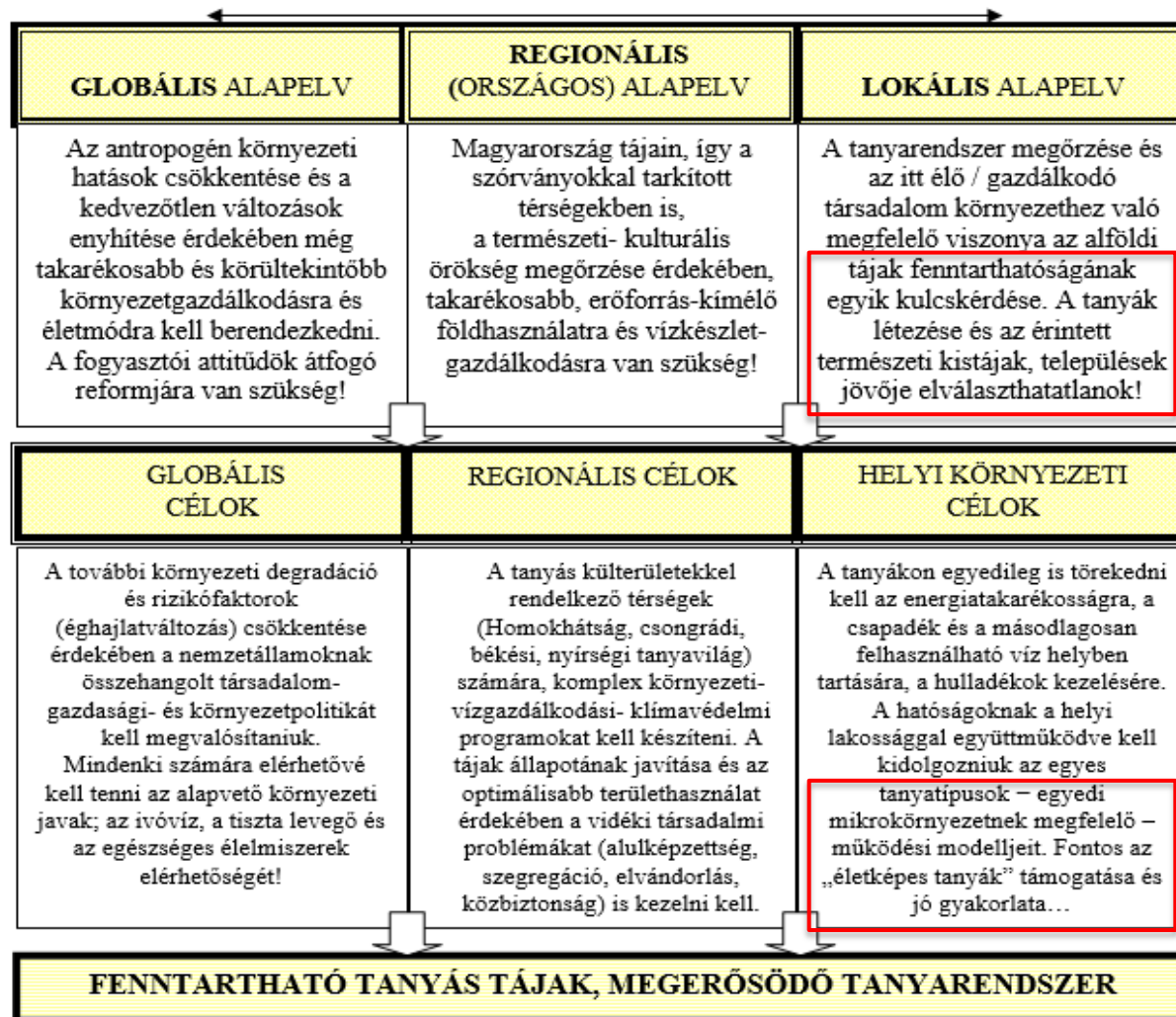

A paradigmaváltás

- A környezeti paradigmaváltás során egy környezet-orientált (természet-tisztelő) „világnézet” alakul ki, amely a kollektív fellelősséget hangsúlyozva részévé válik a hétköznapiaknak és az állami, intézményi struktúráknak, irányítási rendszereknek.
- A fogyasztás és a termelés csökkentésével, optimalizálásával együtt járó tudatosabb költség- és környezetkímélő gazdaságszervezés és életmódváltás korunk legfőbb, legösszetettebb kihívása.
(Haggett, Giddens, Florida, Nordhaus, Kerényi, Láng, Vida etc).
- Az új szemlélet hatással van az egész társadalmi berendezkedésre a környezet védelmével kapcsolatos valamennyi tevékenységre és mindennapi magatartásunkra.

A tanyás térségek fenntarthatóságának elvei a különböző szinteken megjelenő környezettudatos törekvések viszonyrendszerében

sztereotípiák

Azok a települések, melyek jól választott teraszokra, magaslatokra épültek, a későbbi időkben városokká alakultak (pl. Szeged, Csongrád, Győr). Az eltérő természeti adottságú tájakon kialakult települések között nagy különbségek vannak. A jó adottságú területeken falvak, községek létesültek, míg a rossz adottságú körzetekben tanyák alakultak ki.

Tudod e?

■ A magyar lakosság több mint 3200 településen és 14 ezer külterületi lakóhelyen él. Kb. 2300 olyan település van ahol 2 ezernél kevesebben laknak. Ilyen településeken él a magyar népesség kb. 19%-a. 54 olyan településünk van, ahol 20 ezernél többen laknak. Ezekben a településekben él a lakosság kb. 42%-a. A külterületeken: tanyákon, majorokban élő emberek száma mintegy 850 ezer.

A magyar tanya egy különleges, önellátó településtípus. Elsősorban alföldi homokos tájakon jött létre. Állattartás és az állattartáshoz kapcsolódó növénytermesztés jellemzi. A tanyai életmódot sokáig a bezárkózás, az önellátás jellemezte. A mezőgazdasági kultúra átalakulásával itt is életmód váltás történt.

● A század elején még csak minden tizedik ember élt városban. A század végére már minden második városlakó lesz.

Milyen eltérést mutat az élet a különböző településeken? Az alábbi felsorolás figyelembevételével elemezd a VÁROSI, FALUSI és TANYAI életmódot.

További szempontok:

Ivóvíz beszerzése	
Élelmiszer beszerzése	
Állattartási lehetőségek	
Szórakozási lehetőségek	
Közlekedés	

Rajzold le felülnézetben egy falusi és egy tanyai ház elrendezését tapasztalataid vagy olvasmányaid alapján! Jelöld a legfontosabb funkciójú épületrészeket!

Monaco, a Földközi tenger egyik gyöngyszeme

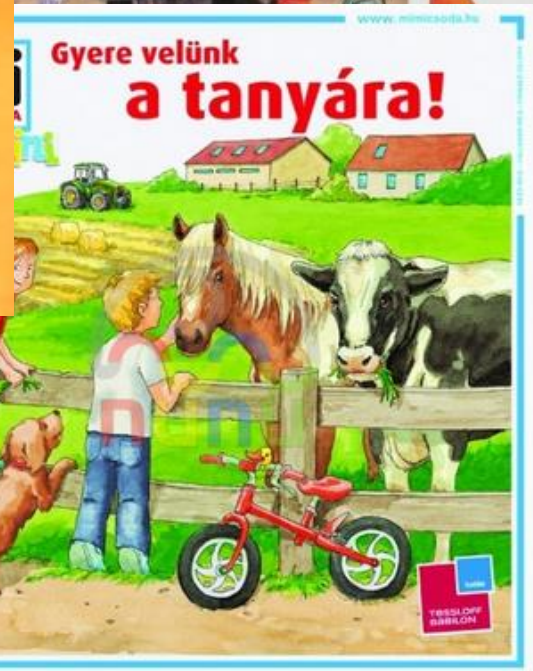
Európai városképek

„ROSSZ ADOTTSÁGÚ”
„BEZÁRKÓZÁS”
„ÖNELLÁTÁS”

Forrás: 5. osztályos
Életvitel tankönyv

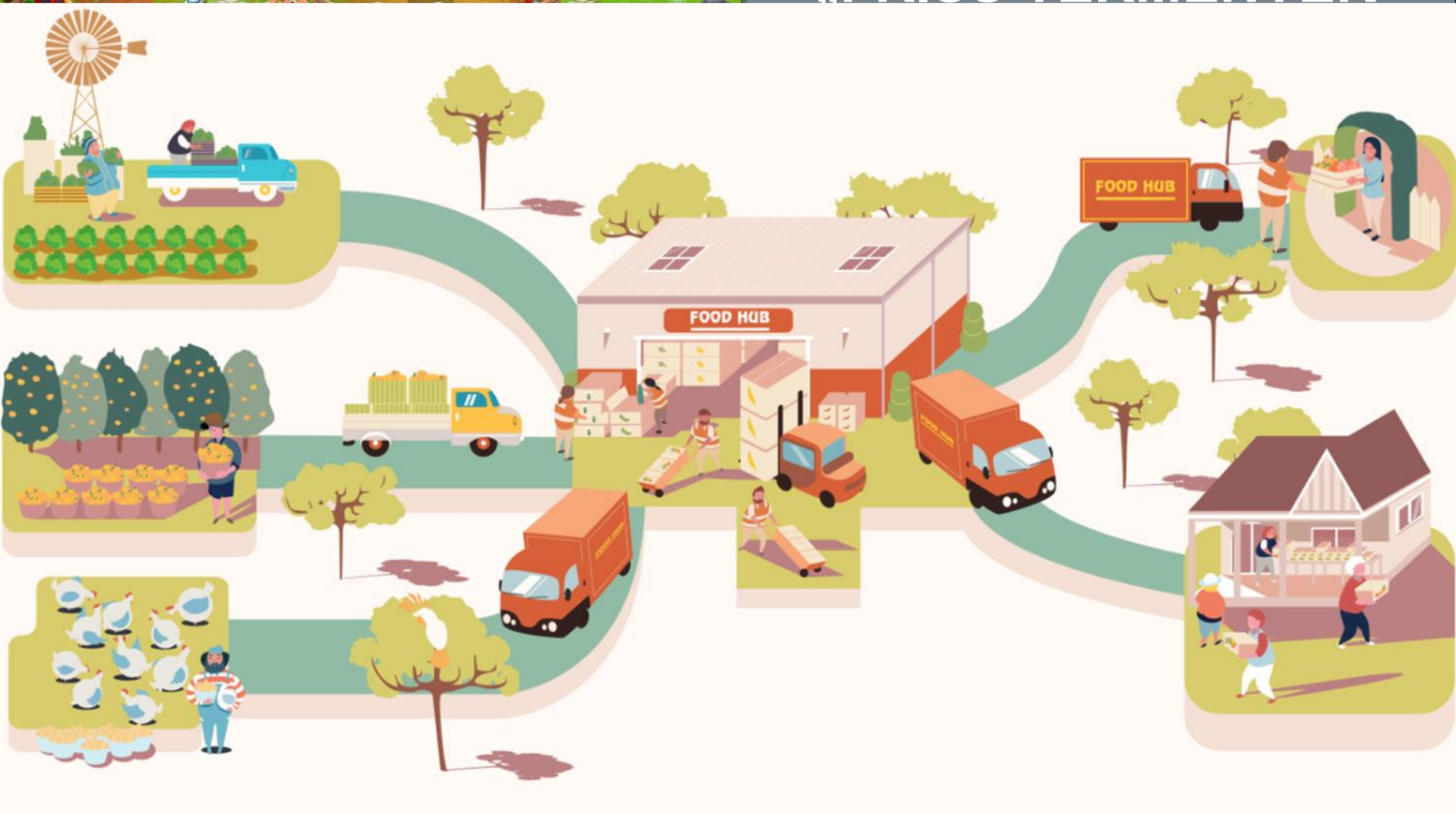

Most kezdek olvasni

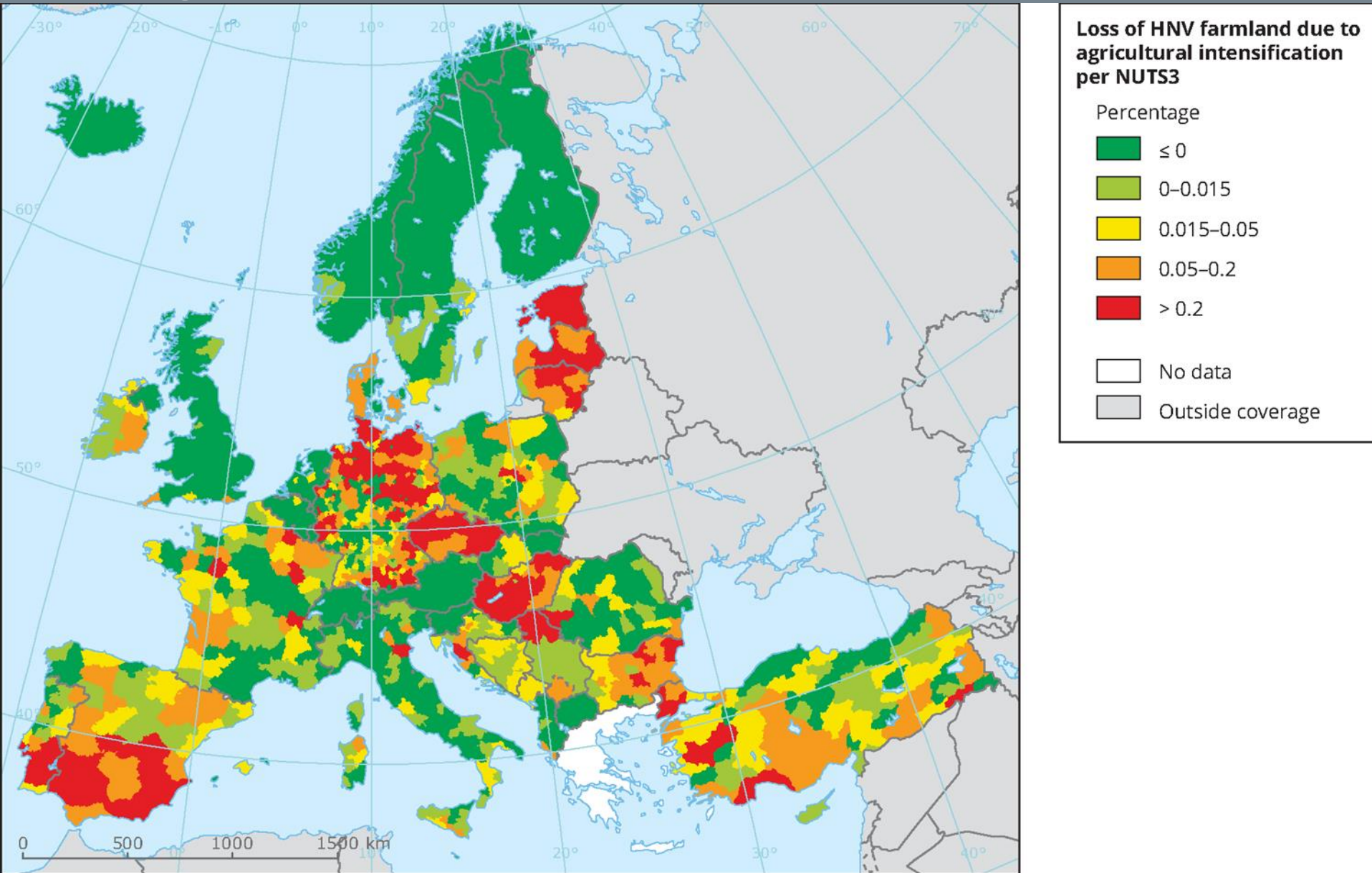
„FRISS TERMÉNYEK”

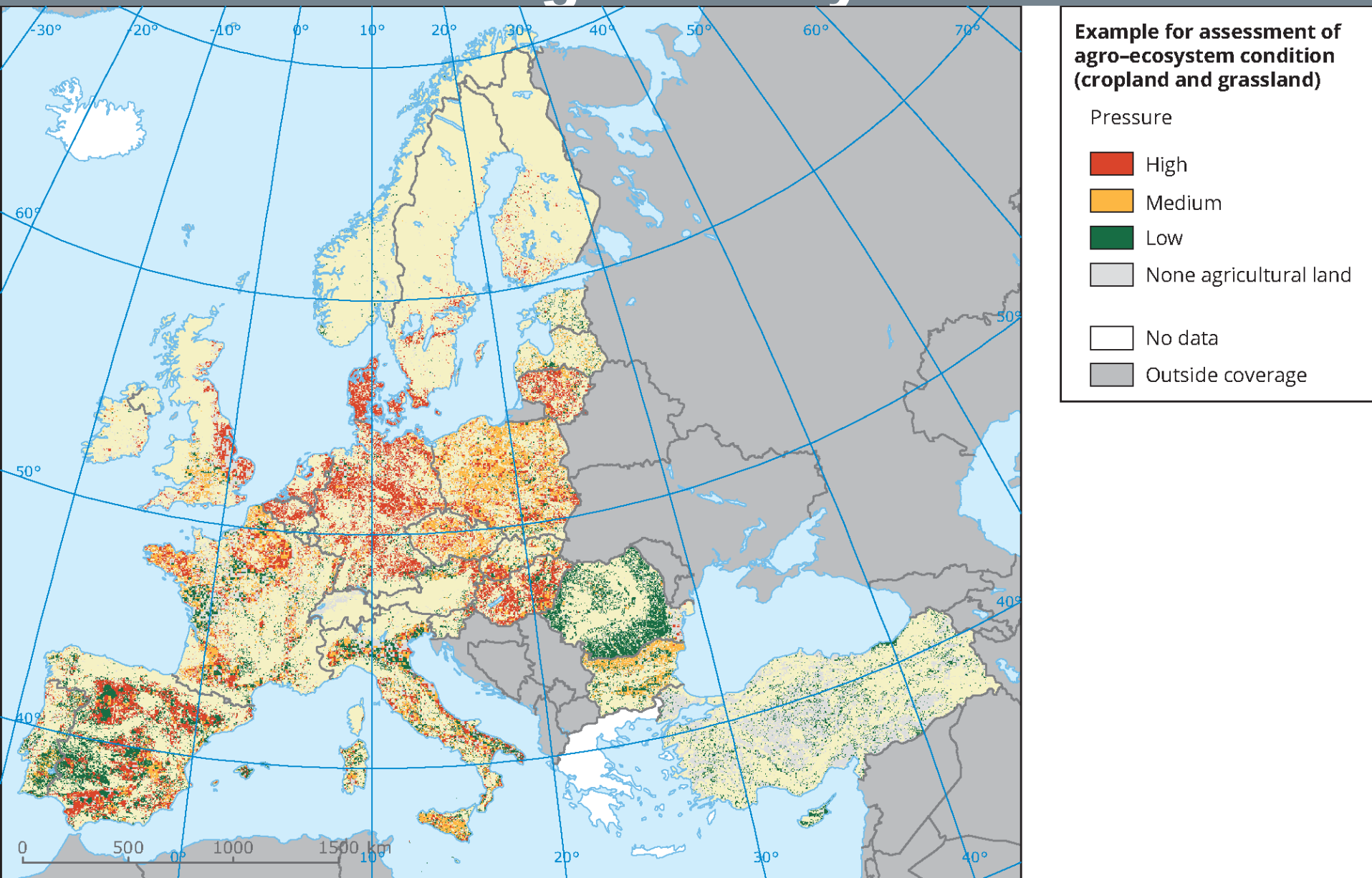
Forrás: HayDay online játék

High nature value farmlands

Condition of Agro ecosystems

Source: EEA 2015 by Paracchini, M. L et al. 2008

Nagyfokú mozaikosság

Bács-Kiskun megye, Kecskemét (Hetényegyháza)

Eladó, felújított tanya

[Térkép megnyitása](#)

19.9 M Ft

150 m²
alapterület

8 000 m²
telekterület

8
szoba

Bács-Kiskun megye, Kecskemét (Matkó)

Eladó, felújítandó tanya

[Térkép megnyitása](#)

2.6 M Ft

70 m²
alapterület

5 754 m²
telekterület

2 + 1 fél
szoba

Bács-Kiskun megye, Kecskemét

Eladó, újszerű tanya

[Térkép megnyitása](#)

149 M Ft

560 m²
alapterület

11 738 m²
telekterület

8
szoba

Megújított tanyák

„Hétfégi” tanyák

Elmúló tanyák

Értékmegőrző, bemutató tanyák

Legfr

2018-0

Kertő

történ

látvár

Minde

Paradi

vágyik

ennek

amikor háza közelében rendezett
területet alakít ki...

2018-06-15

Csornai Premontrei Apátság

Látogatóközpont | részletek

Betekintés a „Fehér rend” életébe A

Lajosmizsei kiállítóhelyek | Kerekegyháza kiállítóhelyei | Bácsalmás kiállítóhelyei |
Kecskeméti kiállítóhelyek | Lakitelek kiállítóhelyei | Szabadszállási kiállítóhelyek |
Kunszállás kiállítóhelyei | Apostag kiállítóhelyei | Baja kiállítóhelyei | Bugaci
kiállítóhelyek bemutatása | Császártöltés kiállítóhelyei | Csávolyi kiállítóhelyek |
Dunapataji kiállítóhelyek | Dusnok kiállítóhelyei | Garai kiállítóhelyek | Hajós
kiállítóhelyei | Harta kiállítóhelyei | Helvécia bemutatása | Hercegszántó bemutatása |

tájházak

Baranya megyei tájházak

Békés megyei tájházak

Borsod-Abaúj-Zemplén
megyei tájházak

Csongrád megyei tájházak

ÉLELMISZEREK

KÉZMŰVES TERMÉKEK

SZÁLLÁSOK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK

Környezettudatos „minta-tanyák,” „élmény-tanyák”

- **Napelem farm:** 82,5 kW teljesítményű napelem farm, amely az Élményközpont elektromos áram fogyasztásának 100%-át fedezi
- **Napkollektorok:** Ez adja a konyháknak, illetve a vizesblokkoknak a melegvizet amikor süt a nap.
- **Esővízgyűjtő:** a földre telepített 20 m³-es tartályba és az Élményközpont bejárata melletti kádba gyűlik a tetőről lefolyó esővíz.
- **Gyökérmezős szennyvízkezelő:** ezzel a természetes módon működő megoldással – mindennemű vegyszer vagy energia felhasználása nélkül tisztítjuk a keletkező szennyvizet.
- **Szelektív hulladékgyűjtés:**
- **Hulladéktőzsde:** Magyarországon, de talán egész Európában egyedülálló módon nálunk lehet hulladékkal fizetni a belépődíj egy részét. Azaz ha hozod otthonról a PET palackot (üdítős műanyagpalack), az aludobozt vagy a papírt, mi beszámítjuk azt a belépőjegyed árába, azaz ennyivel kevesebbet kell fizetned!
- **Szélkerék:** egy 300 W teljesítményű „szélerőmű”, ami két akkumulátorban tárolja a megtermelt áramot, ez biztosítja a világítást a „Fenntartható Földgolyónkért” házunknak, az épület előtt láthatod a kis kereket.
- **„Fenntarthatóság” ház:** 11 tablón keresztül közérthető módon ismerheted meg a fenntartható fejlődés, az ökológiai lábnyom fogalmát, a megújuló energiákat, és azt, hogy mit tettünk mi a környezetünk védelméért és mit tehetsz Te ezért.
- **Energia- és víztakarékos berendezések:** (mozgásérzékelős és LED lámpák, vízmentes piszoárok, csökkentett vízmennyiséget adagoló vízcsapok
- **Komposztálók**

Ötletek, lehetőségek, mintaprojektek

- Új, modern „high-tech” megoldások (szolár rendszerek, víztakarékos öntözés, precíziós gazdálkodás)
magasabb költségvonzattal
- „Vissza a természethez” – „low-tech” megoldások
alacsonyabb költségvonzattal
- A kettő kombinálása, pl. komposztkazán padlófűtéssel, áramtermelés napelemmel

Példák „low tech” megoldásokra

Komposztkazán

A közel 40-50°C fokos belső maghőmérséklet 40°C fokos melegvíz előállítására, padló- és falfűtésre alkalmas, a működés közben keletkező humusz is rendkívül értékes.

De! A meleget „helyben” kell felhasználni; az építéshez szükség van tapasztalatokra, elméleti tudásra, műszaki érzékre.

Vízönellátó rendszer - esővízre épülő háztartási vízrendszerek, szürke szennyvíz házi kezelése - komposzt toalett

Sokszínűségre alapozó újragondolás!

„Az örökké megújuló tanyavilág sokféle lehet”. „A tanyavilág változik, erejét, alkalmazkodó- és megújulóképességét bizonyítja, hogy az aprócska lakótanyától az önellátásra berendezkedett kisközségen át a piacorientált, folyamatos fejlesztésre, korszerűsítésre törekvő gazdálkodó ökotanyáig találni példát.”

Iván Viktória: Élet a végeken

A korszerű követelmények mentén újragondolt, hagyományos épületszerkezetek használata a homokhátsági tanyák esetében ma is indokolt lehet, nem csupán a kézenfekvő értékmegőrző vagy az egyre több teret nyerő ökológiai szempontok, de az általános műszaki és gazdaságossági szempontok alapján is.

Medvey Boldizsár: „Homokhátsági tanyák épületeinek környezettudatos, értékmegőrző rehabilitációja”

Köszönjük a figyelmet!

Hoyk Edit és Kovács András Donát

**A környezettudatos életmódok, gazdálkodási szisztémák
népszerűsítésével
és a környezetbarát helyi rendszerek bevezetésével, a tanyák a
szemléletváltás „letéteményesei” lehetnek.**

**Az alföldi táj fenntarthatósága összefügg
a tanyák megőrzésével.**

A prezentációt a Bolyai János Kutatási ösztöndíj támogatta